

NU & DÅ

FÖR MEDLEMMAR I VÄSTERVÅLA (SOCKENS) HEMBYGDSFÖRENING

1-2018

’För en levande landsbygd med känd historia’

Årgång 2

Visioner 2018

En ny tanke för året är att öppna Hembygdsgårdens alla hus för visning vid några fler tillfällen, utöver de vanliga evenen, under kommande sommar.

Lena Carsall och jag kommer att inventera husgeråden, kläder och annat för att utröna om man kan skapa en historisk hemmiljö i Storstugan. Om det visar sig bli ett möjligt projekt, kommer en hel del möbler att flyttas från Storstugan till Nötbackslögen i samband med vårstädningen och flyttas tillbaka till hösten för fortsatta sammankomster i brasans sken, som vanligt.

För att utökad verksamhet ska bli möjlig, behöver vi din hjälp, allt från kunskaper om livet på en gammal gård till praktisk hjälp på våra arbetsdagar.

Det skulle vara ovärderligt om du vill hjälpa till att visa och berätta om gården för våra besökare vid något tillfälle också.

Men vi tar en sak i taget, Lena och jag börjar inventeringen tidigt i vår, du kan berätta dina historier och kunskaper om livet på en gård, stort som smått, allt är välkommet, så får vi se var det landar.... ring mig,

Lollo på 070-6053560.

Nytt år, nya tag

Tänk, redan har vi arbetat ett år som tidningsredaktion! På bilden förbereder vi detta första nummer i vår andra årgång.

Från början gjorde vi detta för att vi tyckte att föreningen hade ett behov av bättre kommunikation med medlemmarna.

Nu kan vi fortsätta för att vi känner en efterfrågan, kan man tänka sig en bättre stimulans i arbetet?

Vi har sagt förut att vi välkomnar både material och tips om ämnen att ta upp, från er som är medlemmar. Men, nu är det ett nytt år med nya möjligheter!

Lollo och Hans

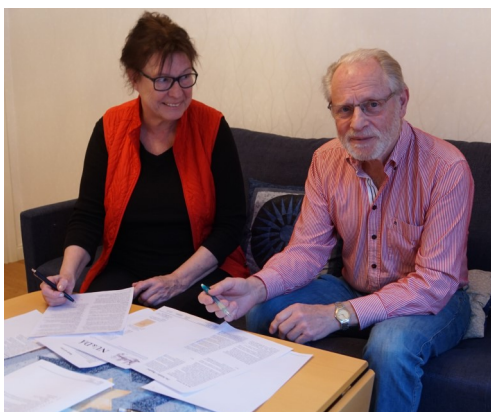

Foto: Britt-Marie Philip

Är du inte medlem?

Betala medlemsavgiften 100 kr (för 2018) till föreningens bankgiro enligt nedan. Meddela namn och adress, samt e-mailadress om du har, till Hans Philip

Medlemsstatistik

Läget 2017-12-21:

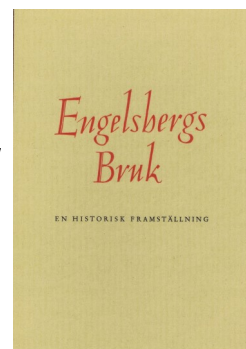
Antal medlemmar	219
Antal Kvinnor	117
Antal män	102
Medellålder	70 år
Nya 2017	42 st!
Hittills 2018	2 st!

Bokförsäljning

Föreningen har ett antal exemplar av standardverket om Engelsbergs Bruks historia av Petrus Norberg.

Numrerad upplaga, häftad, osprättad, i box av kartong. 500 kr plus frakt.

Kontakta någon av oss i redaktionen!

Nästa nummer

Beräknas komma i slutet av april, tillsammans med årsmötesprotokollet och sommarens program.

Det händer i Bygden!

Nytt År, Nya Grannar

Under hösten 2017 såldes Wästanberg som sedan 60-talet varit i landstingets ägo och användts som rekreation för barn och ungdomar med särskilda behov. Huset hyrdes även ut till privatpersoner och föreningar. I flera år har Musik- och Kulturföreningen hyrt huset för att härbergera musikerna på Engelsbergs Festdagar.

Många kom på husvisningen inför försäljningen och budgivning vann slutligen av Marina och Torbjörn Westermark, som genast satte igång med tilläggsisolering av taket, rensa i gårdshus, ta ned träd och buskar så gamla jordkällaren åter blev synlig. Kakelugnsättare tog bort en kakelugn och murade upp den igen, jordkällaren murades om.

De tog ner sly runt och inuti den gamla ladugårdens slaggstensväggar och jag, som granne, kunde se hur husen återtog sin plats i den fina trädgården igen!

Gården levde upp, det lyste hemtrevligt i alla fönster varje kväll och det var underbart att se Wästanberg få liv igen.

Jag bad att få intervjua paret inför årets första nummer av Nu & Då och fick genast ett positivt gensvar, så i början av januari besökte jag Wästanberg och visades runt i huset.

Jag bjöds på kaffe i köket som jag så ofta rumsterat i när musikerna på Engelsbergs Festdagar bodde i huset. Trots att det mesta var sig likt var det ändå så anorlunda. Med varsam hand har Marina och Torbjörn skapat ett harmoniskt, vackert och välkomnande hem, fyllt av en atmosfär av värme och hemtrevnad i samklang med det gamla huset.

Det har helt plötsligt fått den själ som det så länge saknat.

På frågan hur de upptäckte huset svarade Marina att man fann det på Hemnet. Torbjörn var på sitt Styr-och reglerföretag i Stockholm så Marina åkte ensam och tittade på huset.

Hon kände omedelbart att hon ”kommit hem”, detta var den gård hon sökt senaste 5 åren.

Torbjörn kände samma sak.

De upplevde båda att det är något speciellt med atmosfären ... lugnet ... ljuset i trakten, jag log när Marina beskrev känslan, jag upplevde exakt samma sak när vi tittade på vår stuga första gången, det är 30 år sedan i år.

Paret kommer från Stockholm, och har under de 5 senaste åren sökt ”sin gård” på landet där de kunde finna lugnet efter det stressande livet i storstaden. De senaste 2,5 åren har Marina och Torbjörn mellanlandat i Vretarna medan de fortsatte sökandet.

Vad var det då man letade efter och vad var drivkraften?

Båda känner en njutning i att kunna arbeta med händerna på en gammal gård och att få använda sin kreativitet utifrån sin egen fantasi. Det konstnärliga skapandet blir som en terapi, ett sätt att finna lugn och harmoni.

Det är även viktigt med den omedelbara närheten till naturen och till sjön, där man redan bestämt att ha en eka i sommar.

Det finns många spår av mindre barn. Paret har 5 barn samt 5 barnbarn som alla får gott om plats i huset med sina många sovrum, matsal och flera stora sällskapsrum.

Torbjörn har trappat ner sin arbetsinsats till 4 dagar i veckan och planerar att gå ner ännu mer så småningom. Marina sköter hela företagets administration hemifrån.

Vad har man då för planer med gården?

Man kommer att ha lite djur på gården, oklart vilka, då man inte äger så mycket mark, men det vore härligt att se och höra djur på gården igen. Familjen har idag en hund, som följer med Torbjörn på sina jaktrundor.

Den vackra ladugårdsruinen kommer att taktäckas till hälften och bli ett orangeri, den andra hälften planeras bli en uteplats, det ska bli otroligt spännande att följa det bygget.

Marina har en fin estetisk ådra som visar sig i hemmet likväl som i trädgården där hon skapat vackra miljöer av gamla ting och olika växter, en fröjd för ögat och en välkomnade känsla när man besöker dem.

Hon funderar även på att hålla kurser i bukett- och kransbindning kommande sommar, först i liten skala, för att sedan utvärdera och eventuellt utöka...

Ett spännande par med många järn i elden. Vi hälsar dem varmt välkomna till vår hembygd och önskar dem lycka till.

Lollo Horn

Västanbergs historia

En komplett beskrivning av Västanbergs historia har vi inte ännu. Men några grunder finns.

1399 skrivs byns namn som Vester berghe, enligt Ortnamnsregistret i Uppsala. Samma källa anger att Sörby år 1352 skrevs Sydhirby. Det fanns 1399 en by som kallades Kirkiobynom, dvs Kyrkbyn. Ortnamnsregistret säger att dessa uppgifter kommer från originaldokument.

Exakt var Kyrkbyn låg är inte känt, se artikeln om kyrkan i NU&DÅ nr 5 2017. Men mest troligt är att i slutet av 1300-talet så låg kyrkan där den finns idag. Därför kan man nog tänka sig att Kyrkbyn fanns där Prästgården och Odensnäs ligger idag. Namnet förekommer inte från 1600-tal och framåt, men då nämns istället Skrivargården.

De tre byarna Kyrkbyn, Sörby och Västanberg har troligen ägt hela det markområde i socknen som ligger söder om dagens Ängelsberg och öster om Åmänningen. Om vi betraktar Kyrkbyn och Skrivargården som samma enhet så stämmer det i huvudsak med dagens fastighetsbeteckningar.

Från Västanberg har senare både Dunshammar och

Halvarsviken avsköndrats. Detta sägs uttryckligen i skifteshandlingar från 1800-talet, men när det skedde är ännu okänt.

I en förteckning över socknens byar från 1628 anges att Västanberg omfattar två kronogårdar och en frälsegård. Det är inte helt lätt att veta vad innebörden av begreppen krono- och frälse- egentligen är. Olika beskrivningar lämnar tolkningsutrymme.

Arbete pågår med att beskriva Halvarsvikens historia och det visar sig att den är hårt sammanflätad med Västanbergs, så kanske blir båda färdiga samtidigt?

Vi vet i alla fall att 1633 så köpte Anders Jonsson från Västsura Halvarsviken. 1672 skriver han i sitt testamente att sonen Per skall ärva Västanberg och döttrarna Kerstin och Brita Dunshammar. Sonen Erik skulle ha Halvarsviken. Eftersom han skriver så i testamentet, som finns i original, så måste han rimligen ha ägt alltihop!

Men eftersom Västanberg bestod av tre gårdar och Dunshammar av en, så är innebörden i testamentet inte helt enkel att tolka. Men arbetet fortsätter. Om läsaren vet något i ärendet, så tar redaktionen gärna del av den kunskapen!

Sörby hytta?

Elis Sundblad var en av Hembygdsföreningens större eldsjälar. Han har en mycket stor del i tillkomsten av Blästerugns museet vid Dunshammar och även i bevarandet av stockbåten som hittades i Halvarsviken.

I hans efterlämnade arkiv, finns en detaljerad skiss över Sörby hytta som han menar har legat ungefär på den markerade platsen. Detta var en nyhet för mig, och jag har inte stött på någon annan dokumentation om saken. Ännu.

Hans

Dunshammar Blästerugnar

Vår bygd äger som de flesta vet ett fornminne av mycket stort värde ute på udden i Åmänningen, nära Dunshammars gård. Det är såpass intressant att det ingår i Ekomuseum Bergslagen och därmed marknadsförs internationellt som ett besöksmål.

Fornminnet finns naturligtvis sedan 1500 år tillbaka, men att det blev ett besöksmål är till stor del Harry Bruslings och Elis Sundblads förtjänst.

Det har nu gått många år sedan museet skapades. Besökarnas förväntningar på hur informationen presenteras förändras med tiden, delvis som en följd av att andra besöksmål utvecklas.

I samarbete med Länsmuseum har Hembygdsföreningen påbörjat ett projekt för att utveckla sättet som vi presenterar museets information på. Vi vill göra museet ännu mer attraktivt. Men strategin är att hellre göra det bra än fort!

Föreningens morgondag igen

I förra numret skrev jag om mina bekymmer om vad som händer med föreningens digitala information den dag jag blir förhindrad att fortsätta. Jag efterlyste personer som var intresserade av att lära sig något om ämnet.

Nu har vi haft ett par träffar, med sammanlagt 9 intresserade. Alltid när jag skall berätta något för andra, så ger det mig automatiskt nya perspektiv på ämnet. Dessutom ger deltagarnas frågor och diskussioner många nya infallsvinklar.

Resultatet är att vi nu har 9 personer som vet något om den digitala föreningen, Som en biprodukt har jag fått inspiration till åtgärder som redan är vidtagna och andra som står på tur att bli vidtagna. Snart! Jag känner därför att utvecklingen har tagit ytterligare ett steg framåt!

Hans

Spanskan

Spanska sjukan, också kallad spanskan, var en ovanligt svår och dödlig form av influensa som spreds över hela världen i slutet av och strax efter första världskriget. De flesta dödsoffer var unga vuxna, vilka i övrigt var friska; i normala influensaepidemier är det istället barn, gamla och personer med försvagat immunförsvar som drabbas hårdast. I Sverige dog 37 573 personer i influensa under åren 1918–1920 enligt den officiella statistiken. Den svenska epidemin kulminerade under oktober och november 1918. (Wikipedia)

I dödböckerna för vår socken kan man se att det första bokförda dödsfallet skedde i början av oktober 1918. Sedan följde ytterligare 15 fall under perioden fram till april 1919. De avlidna var i åldrar mellan 7 och 52 år.

Bildgåtan

Vi kommer att visa äldre föremål som använts på en gård förr och ber dig gissa vad det är. Sänd svaret till mig, Lollo via mail lob@varbacka.se eller sms på 070-605 35 60. Om du saknar mobiltelefon så lämna ett meddelande på min telefon, glöm inte uppge namn och gärna telefonnummer!

Här kommer första bilden:

Om fler än en person har rätt kommer vi att dra lott om segraren på kommande årsmöte, vinsten består av en trisslott.

Lycka till!

Föreningens websida

Har du besökt vår web, www.västervåla.nu ? Där finns mycket information om bygden. Den första menyraden, se nedan, är nog självförklarande. Därifrån leder rubriken Wålabor Förr till en ny menyrad med följande underrubriker:

Projektet: Om själva verksamheten.

Personer: Lista med information om personer som har bott i vår socknen. Listan är uppdelad i 10 delar baserat på efternamnets begynnelsebokstav.

Antavlor: Antavlor för alla personer där minst 5 generationer av förfäder är kända. Indelad på samma sätt som personlistan.

Stamfastigheter: Alla kända stamfastigheter.

Boställen: Alla kända boställen oavsett om de är torp, gårdar eller annat.

Yrkesfolk: Förteckning över kända skeppare och soldater. Skall med tiden kompletteras med andra yrken.

Intervjuer: Inspelade intervjuer med socknens folk.

Historia: En tidsaxel som sätter lokala händelser i relation till händelser i omvärlden.

Berättelser: en omfattande samling av berättelser om bygden, skrivna av en rad olika författare.

Länkar: Ett antal länkar till information som kan vara av intresse i anslutning till vår socken.

Allmänt gäller att den information som visas är den som tills nu har blivit registrerad. Det får inte uppfattas som om detta skulle vara all existerande information! Arbetet fortsätter.

[sockens](#)
Västervåla Hembygdsförening För en levande landsbygd med känd historia

STARTSIDA VÄSTERVÅLA ÄNGELSBERG SEVÄRDHETER HEMBYGDSGÅRDEN WÅLABOR FÖRR ORTNAMN OM FÖRENINGEN LITTERATUR BRANDEN 2014
PROJEKTET PERSONER ANTAVLOR STAMFAST. BOSTÄLLEN YRKESFOLK INTERVJUER HISTORIA BERÄTTELSE LÄNKAR